

availability of information strengthens the role of the individual in the political process, enhances the potential for effective control over the actions of governments. That, in turn, is an essential condition for the creation of a democratic state and strong civil society

Key words: *Internet, political communication, political video advertising, political information and political activity.*

УДК 321+32.001(092)

Демчишак Р. Б.

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин,
Національний університет «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
E - mail: ruslan_dem@ukr.net

ДЕРЖАВА У ПОЛІТОЛОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СТАНІСЛАВА ДНІСТРЯНСЬКОГО

Анотація. *Досліджено погляди українського правника і політолога, представника української політичної думки національно-демократичного спрямування С. Дністрянського на проблематику держави як політичного інституту. З'ясовано точку зору вченого на походження держави, її ознаки, функції, форми, розуміння демократичної, правової держави.*

Ключові слова: *держави, місцеве самоврядування, поділ влади, республіка, демократія, права людини.*

Аналіз вітчизняної політичної думки і практики політичної організації набуває важливого значення у наш час не лише у плані актуалізації політологічної спадщини українських мислителів, але, передусім, оптимального використання ідейно-теоретичних напрацювань і практичного досвіду минулого. У час розбудови державно-політичних інститутів в Україні, процесу конституційного реформування особливої актуальності набувають дослідження проблематики держави, зокрема наукової спадщини теоретиків української політичної думки на предмет аналізу форм та інституційних основ держави. Науковий доробок Станіслава Дністрянського потребує комплексного політологічного аналізу і осмислення з метою його адаптації до сучасних реалій становлення демократичної правової Української держави та розбудови громадянського суспільства.

Аналіз окремих конституційно-правових інститутів в науковій спадщині С. Дністрянського має місце у працях П. Стецюка [8], А Ковалю [4], А Савчака [9]. Вищезазначені учені з позицій конституційного права оцінювали погляди С. Дністрянського на проблему парламентаризму, розподілу влади та співвідношення між її гілками, місцевого самоврядування. Водночас залишається потреба у комплексному політологічному дослідженні усіх складових поняття держави як політичного інституту у науковому доробку С. Дністрянського.

Метою даного дослідження є з'ясування складових поняття держави як політичного інституту у політологічній спадщині Станіслава Дністрянського, зокрема дослідження поглядів вченого на проблематику походження, ознак і функцій держави, форм правління та розподілу державної влади, політичних режимів та дотримання прав і свобод людини, місцевого самоврядування.

Визначний український правник і політолог, представник української політичної думки національно-демократичного спрямування міжвоєнного періоду ХХ ст. Станіслав Дністрянський виникнення державної організації вважав природним наслідком реалізації соціальних потреб, логічним розвитком суспільних зв'язків нижчого рівня – родин, родів, племен. При тому держава, на думку дослідника, не ліквідує соціальних норм нижчих ступенів розвитку, а лише розвиває їх і пристосовує до власних потреб.

Серед ознак держави чи не найбільше уваги науковець приділяє території, оголошуючи об'єднання за територіальною ознакою вищим і досконалішим ступенем соціальної інтеграції порівняно з родоплеменним. «Якщо роди і племена об'єдналися без огляду на племенну приналежність на спільній території з метою збереження її, – писав С. Дністрянський, – та якщо внутрішній суспільний лад, перейшовши межі родового принципу, обняв організаційним шляхом спільно означену територію – можна сказати, що повстає держава» [2, с.22]. Метою держави стає оборона спільної території та захист спільних інтересів усіх родів і племен.

Зазначимо, що проблема території була важливою складовою наукових розвідок українських учених того часу. Погоджуючись з дослідницею К. Олешук, історичною причиною підвищеної уваги до цього питання визначаємо гостроту проблеми території українського народу [6, с.12].

Визначи невід'ємною ознакою держави наявність суверенної політичної влади, С. Дністрянський детально досліджує поняття суверенітету. Мислитель по суті виокремлює зовнішню і внутрішню складову (хоча в працях такі терміни не вживаються) цієї категорії. Перша пов'язана з визнанням правомірності влади даної держави зовнішнім світом, друга – власними громадянами. Перша утвердилася у міжнародному праві із становленням Вестфальської системи міжнародних відносин, друга – в епоху Великої французької революції. У сучасній, конституційній державі, «провідним шляхом якої є право», джерелом влади та носієм суверенітету виступає народ [3, с.26-27]. Покликання «народної влади в модерному розумінні не в пануванні над народом, а в правлінні самого народу» [1, с.369].

Головною функцією держави С. Дністрянський називає «оборону на зверх і внутрішній суспільний лад», тобто захист територіальної цілісності на міжнародній арені та охорону життя громадян в рамках держави [2, с.22]. Не менш важливою мислитель вважає так звану функцію «вирівнювання суспільних контрастів у державі», тобто узгодження інтересів різних соціальних спільностей, що перебувають під її суверенітетом [2, с.23]. Важливість цієї функції є однаковою за монархічної, так і за республіканської форми правління, оскільки сприяє соціальній стабільності та зміцнює інститут держави. Використання термінології сучасної політичної науки дозволяє вести мову про функцію соціальної інтеграції та виконання державою ролі арбітра у врегулюванні конфліктів між суспільними групами.

На думку А. Ковалю, С. Дністрянський однозначно виступає прихильником патріархальної теорії походження держави Аристотеля [4, с.9]. З категоричністю цієї думки можна не погодитися. Адже, як чітко випливає зі змісту праці «Нова держава», у твердженнях ученого прослідковується відображення основних тез договірної теорії як доктрини творення сучасної конституційної держави. Державна організація виступає похідним від волі народу (суспільства). Діалектику взаємин між суспільством і державою визначає принцип «держава для народу, держава для людини». При чому кожний народ має право на власну державу, границі якої повинні визначатися етнографічним принципом.

С. Дністрянський сучасну конституційну державу за формою правління бачив «народною республікою». Віддаючи перевагу «парламенту і парламентаризму як центровим явищам життя новітньої держави» [9, с.11], мислитель усвідомлює, що умовою здійснення повноцінного народовладдя та ефективного функціонування органів державної влади виступає принцип її поділу на окремі гілки. «Запустити» конституційну модель республіки, за С. Дністрянським, повинні Установчі збори. Після їх закриття законодавча влада переходить до однопалатного парламенту – Народної Палати. Причому парламент проголошується загальнонаціональним вищим органом законодавчої влади, залишаючи право обмеженої законотворчості місцевій владі. До компетенції парламенту, за С. Дністрянським, зокрема відносимо: укладення державних договорів з іншими державами; регулювання законодавства про військову службу, валюту, фінанси і податки; про цивільне і карне право; право

оголошення війни та укладення миру; контроль адміністрації і судівництва; право висунення політичного обвинувачення проти президента республіки тощо [2, с.339-340]. Відповідно до принципів самовизначення народів члени Народної Палати ділилися на три національні курії: українську, польську та курію інших народностей. До організаційно-фахової структуризації парламенту відносимо: голову Народної Палати, трьох заступників, парламентські комітети (комісії). Парламент може бути розпущений достроково Президентом, після чого проголошуються нові вибори не раніше ніж через два місяці.

Намагаючись розширити участь народу у здійсненні влади та реалізації свого суверенітету, С. Дністрянський пропонує, окрім Народної Палати, інші конституційні форми здійснення народовладдя в державі – Загальну народну раду (скликається для ревізії конституції), Народні збори (референдум) та Народні комори (організації, вибрані за професійно-фаховою ознакою).

На чолі виконавчої влади республіки стоїть всенародно обраний Президент, який, відповідно до описаної С. Дністрянським форми правління, є главою держави та главою виконавчої влади водночас. При цьому вищим органом виконавчої влади науковець називає Раду Держави (кабінет міністрів) [2, с.342]. Виходячи з того, що Президент представляє державу на міжнародному рівні і виступає верховним головнокомандувачем (вчений цього терміну не вживає, однак відповідна компетенція є очевидною зі змісту його праць), головними його повноваженнями є зовнішня політика та оборона держави. У виконанні вищезгаданих функцій Президентомі допомагає Прибічна рада (адміністрація).

Рада Держави складається з шести департаментів: внутрішніх справ, фінансів, віросповідань та шкільництва, земельної господарки, торгівлі та промислу, шляхів [2, с.343]. Відповідно шість членів уряду призначає Президент з врахуванням національної квоти та побажань Народної Палати. До компетенції Президента також відноситься: призначення керівника уряду та визначення головуючого на його засіданнях, звільнення членів уряду, призначення голови Державної юстиції, призначення суддів, призначення членів Прибічної ради, скликання Народних зборів (референдуму) [2, с.342-343; 8,с.126-127]. Серед повноважень Ради Держави: управління загальнодержавними справами, контроль за органами місцевого управління, призупинення нормативних актів місцевих представництв у випадку їх невідповідності законодавству.

У випадку виходу Президента за межі своєї компетенції або державної зради Народна Палата може висунути йому політичне обвинувачення. Після відповідних рішень судових органів парламент може вносити пропозицію про звільнення Президента двома третинами голосів, яке має наслідком тимчасове усунення його від посади до рішення Загальної народної Ради. Обов'язки глави держави виконує член Ради Держави, делегований нею [5, с.179-180].

Судова влада у народній республіці С. Дністрянського має реалізовуватися відповідно до демократичних принципів здійснення правосуддя. Окрім судів загальної юрисдикції, покликаних розглядати кримінальні та цивільні справи, мислитель пропонує спеціалізовані суди – торговельні, промислові, військові, а також спеціальний судовий орган – Державний судовий трибунал, покликаний поєднувати функції верховного правосуддя та конституційної юрисдикції. Серед його повноважень: перевірка нормативних актів на конституційність, вирішення конфліктів між органами влади, прийняття рішень по питаннях щодо порушення прав людини. Останній судовий орган (складається з 12-ти осіб) повинен формуватися у такий спосіб: половина членів щорічно обирається Народними зборами за пропозицією національних курій Народної Палати, друга половина призначається Президентом за пропозицією голови Державної юстиції [Цит.за 8, с.134].

В концепції «народної республіки» С. Дністрянського чітко простежується механізм «стримувань і противаг» між гілками влади. Зокрема, парламент – На-

родна Палата може в такий спосіб впливати на виконавчу і судову владу: виходити з ініціативою до Загальної народної ради щодо відставки Президента; давати згоду на притягнення Президента до відповідальності; приймати закони, що регулюють порядок функціонування органів виконавчої влади; вимагати присутності на своїх засіданнях членів уряду; пропонувати до обрання половину членів Державного судового трибуналу; приймати закони, що регулюють порядок функціонування органів судової влади; висувати політичні звинувачення проти суддів.

Виконавча влада – Президент і Рада Держави (уряд) можуть впливати на законодавчу і судову гілки влади: реалізовувати право розпуску парламенту; здійснювати законодавчі повноваження у період виборів парламенту; застосовувати своєрідне право вето на закони; призначати половину членів Державного судового трибуналу; призначати і звільняти голову державної юстиції; призначати суддів.

Нарешті судова гілка влади в особі Державного судового трибуналу теж впливає на законодавчу і судову владу: перевіряє закони на предмет конституційності; підтверджує або заперечує невиконання обов'язків депутатами парламенту; перевіряє нормативні акти органів виконавчої влади; бере участь у процедурі відсторонення від влади Президента [8, с.137-139].

Погляд С. Дністрянського на структуру та функціонування системи державної влади однозначно позиціонує його як апологета демократії. В працях мислителя представлені як механізми прямої демократії (вибори, референдум), так і представницької (парламент, місцеві представницькі органи). Причому вибори, за С. Дністрянським, повинні відбуватися відповідно до базових демократичних принципів: загального, рівного, прямого, безпосереднього виборчого права при таємному голосуванні. Вчений зазначав, що тенденцією розвитку демократичного процесу у модерних державах є максимальне залучення громадян до участі у здійсненні влади, рух у напрямі «безпосередньої участі самого народу в правлінню державою» [3, с.28].

Окрім побудови конституційно-правового механізму функціонування демократії в державі, свідченням визнання С. Дністрянським ваги та значення демократії у сучасній державі стали пропозиції вченого по конституційному закріпленню правового положення народу як суб'єкта конституційно-правових відносин. «Черга органічних суспільних зв'язків не кінчиться на державі, а завершується щойно в народі» – стверджував мислитель [2, с.24]. Вчений простежує еволюцію понять «народ» – «нація». По суті мислитель вважає, що народ в націю перетворює усвідомлення своїх прав і свобод, визнання власної правосуб'єктності як джерела влади та носія суверенітету в країні. Головними чинниками поняття «народу» С. Дністрянський визначає натуру, культуру і територію. Для нації ж характерним є виокремлення своєї соціальної ідентичності та визнання пріоритетності по відношенню до держави. Нація виникає «як протест проти територіальної самовлади держави... як свідомий суспільний зв'язок у противності до держави» – зазначав учений [2, с.25].

Не вживаючи у свої працях (за рідкими винятками) терміну «правова» держава, С. Дністрянський саме право проголошує провідним принципом модерної держави. Творцем права в усіх складових суспільної діяльності повинен виступати народ [3, с.27]. Права людини і громадянина з одного боку та права народу з іншого мають лежати в основі правового ладу сучасної держави.

«Кожна людина вільна від природи, – стверджував учений, – рабство або кріпацтво та здійснення влади, що ґрунтується на них, не допускається» [8, с.101]. В основу інституту правового положення особи С. Дністрянський поклав декілька добре відомих на той час фундаментальних принципів, а саме, принцип рівності, принцип загальності, принцип невідчужуваності прав людини. Людські та громадянські права мислитель ділив на три категорії: а) свобода; б) рівність; в) охорона і старівля [2, с.337]. Політичні та особисті свободи повинні базуватися на засадах, закріплених

у конституції. До них вчений відносив положення про недоторканість особи, недоторканість житла, свободу поселення і пересування (може бути обмеженою тільки військовою повинністю), таємницю листування, свободу віросповідання, свободу наукової творчості, а також загальнодемократичні свободи слова, друку, зборів та акцій, право на створення громадських об'єднань. Економічні ж свободи громадян не заперечують державного втручання в економіку і мають визначатися балансом між економічною ефективністю та соціальною справедливістю.

Визначальною рисою конституційної держави С. Дністряньський проголошував принцип рівності всіх перед законом та відсутність дискримінації громадян за будь-якою ознакою.

Під охороною і старівлею вчений розумів правоохоронну та соціальну функції держави, зокрема охорону здоров'я, регулювання культурних потреб громадян, допомогу інвалідам та неповнолітнім тощо [2, с.338].

Незаперечним завоюванням передової політико-правової думки С. Дністряньський вважав право народів (націй) на самовизначення. Кожна національна територія має свої межі. Оскільки прикметною рисою народу є соціальність, а держави територіальність, то в народі територія має етнографічне значення, а в державі політичне, а отже кордони національної території мають визначатися за етнографічним принципом. Лише за таких умов можливий всесвітній мир [3, с.14].

Водночас, С. Дністряньський був одним із перших в українській науці, хто розпочав системне дослідження конституційно-правового статусу національних меншин власне як інституту конституційної держави. Не залежно від того, велику чи малу частину населення держави складають її національні меншини, – вважав учений, – конституційна держава повинна знайти демократичні та цивілізовані шляхи вирішення проблем, які можуть скластися між корінним населенням та національними меншинами. Будь-яка дискримінація за національною ознакою не має права на існування в сучасній державі.

У конституційних проєктах С. Дністряньського знайшов своє відображення конституційно-правовий інститут місцевого самоврядування (локальної влади). Державний устій унітарної держави із гармонійним поєднанням ефективних функцій центральної влади та широких повноважень місцевого самоврядування вчений вважав зразковим. До локальної влади мислитель зараховував як систему представницьких органів місцевого самоврядування різних рівнів, так і органи державної виконавчої влади на місцях. Самоврядування у вигляді у вигляді виборних місцевих заступництв мало існувати на рівні округів (областей), повітів та громад. Сфера діяльності обласних і повітових заступництв охоплювала регулювання і контроль усіх тих питань на відповідному рівні, які потребують централізованого впорядкування, але при цьому не підпадають під загальне законодавство держави. При чому інструкції (нормативні акти) місцевих заступництв не повинні виходити за межі державного законодавства.

Паралельно до представницьких органів на місцях створювалася структура органів державної виконавчої влади – окружні (обласні) та повітові управи. Очолювати обласну управу мав всенародно обраний обласний голова, який, однак, був представником інтересів держави на рівні регіону [5, с.182]. У обласних і повітових заступництвах створення виконавчих органів не передбачалося; їх функції, виходячи з логіки конституційних положень С. Дністряньського, мали виконувати управи відповідних рівнів, тобто органи державної виконавчої влади на місцях. Водночас заступництво громади за певних умов могло виконувати функції місцевого державного виконавчого органу [8, с.141].

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що С. Дністряньський, будучи прихильником патріархальної теорії походження держави як такої, водночас доктриною творення сучасної конституційної (модерної) держави бачить договірну теорію, у якій державна організація виступає похідним від волі народу (суспільства). При тому

кожний народ має право на власну державу, границі якої повинні визначатися етнографічним принципом.

Оптимальною формою правління вчений проголошує республіку, політичним режимом – демократію. Виходячи із класифікації республік, прийнятих у сучасній політичній науці, концепцію форми державного правління С. Дністрянського можна трактувати як таку, що поєднує ознаки президентської та змішаної республік. Водночас, намагаючись встановити противагу значним повноваженням Президента та розширити участь народу у здійсненні влади і реалізації свого суверенітету, С. Дністрянський пропонує, окрім парламенту (Народної Палати), інші конституційні форми здійснення народовладдя в державі – Загальну народну раду (скликається для ревізії конституції), Народні збори (референдум) та Народні комори (організації, вибрані за професійно-фаховою ознакою). Саме систему «стримувань і противаг» між гілками влади науковець вважає умовою збереження демократії та запорукою ефективного функціонування всього державного механізму. У доробках вченого чітко простежується намагання визначити максимально ефективний баланс гілок влади. Свідченням визнання С. Дністрянським ваги та значення демократії у сучасній державі стали пропозиції вченого по конституційному закріпленню правового положення народу як суб'єкта політичних відносин та побудові конституційного механізму функціонування демократії в державі.

Не вживаючи у свої працях (за рідкими винятками) терміну «правова» держава, С. Дністрянський саме право проголошує провідним принципом модерної держави. Права людини і громадянина з одного боку та права народу з іншого, на думку вченого, мають лежати в основі правового ладу сучасної держави. Науковець визначав особисті, політичні, економічні права і свободи. Незаперечним завоюванням передової політико-правової думки С. Дністрянський вважав право народів (націй) на самовизначення. Водночас, стверджував учений, конституційна держава повинна знайти демократичні та цивілізовані шляхи вирішення проблем національних меншин. Погляди С. Дністрянського, в яких чітко визначена пріоритетність як прав людини, так і прав народу (нації), однозначно позиціонують вченого як представника політичної думки націонал-демократичного спрямування.

С. Дністрянський переконував, що громадське життя на місцях повинно відбуватися в рамках тісної співпраці двох паралельних систем – системи місцевого самоврядування і системи місцевих органів державної виконавчої влади. Державний устій унітарної держави із гармонійним поєднанням ефективних функцій центральної влади та широких повноважень місцевого самоврядування вчений вважав зразковим.

Можемо констатувати, що політологічна спадщина представника української політичної думки націонал-демократичного спрямування міжвоєнного періоду ХХ ст. Станіслава Дністрянського не втратила своєї новизни та значення для сучасної теорії та практики державного будівництва. Авторські пропозиції вченого є актуальними в плані використання в процесі конституційного реформування в Україні, розбудови системи інститутів влади демократичної правової держави та структур громадянського суспільства, що зумовлює можливість практичного використання результатів даного дослідження, а також визначає перспективу подальшого глибокого і комплексного аналізу наукового доробку представників української політичної думки.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Гринів О. Українська націологія між світовими війнами: історичні нариси / О. Гринів. – Львів: Світ, 2008. – 430 с.
2. Дністрянський С. Загальна наука права і політики. Т.1 / С. Дністрянський. – Прага: Наклад Українського університету в Празі, 1923. – 393 с.
3. Дністрянський С. Нова держава / С. Дністрянський. – Відень, Прага, Львів: Українського скитальця, 1923. – 29 с.
4. Коваль А. Ф. Погляди Станіслава Дністрянського на право та державу: автореф.

дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.01- історія політичних та правових вчень / А. Ф. Коваль. – Львів, 2005. – 18 с.

5. Конституція Західно-української народної республіки / Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. – Львів, 1999. – Додатки. – С. 161-186.

6. Олещук К. Держава в соціологічній спадщині Станіслава Дністрянського [Електронний ресурс] / К. Олещук // Соціологічні студії. – 2013. – № 2. – С. 11-16. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/socst_2013_2_4.pdf (дата звернення 30.01.2015) – Назва з екрана.

7. Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст. / [хрестоматія / за ред. О. Семківа]. – Львів: Світ, 1996. – 800с.

8. Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст / П. Стецюк. – Львів, 1999. – 232 с.

9. Савчак А. В. Конституційно-правові погляди Станіслава Дністрянського: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.01- історія політичних та правових вчень / А. В. Савчак. – Київ, 2009. – 23 с.

10. Устрій Галицької держави / Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. – Львів, 1999. – Додатки. – С. 155-161.

REFERENCES:

1. Gryniv, O. (2008) *Ukrayinska natsiologiya mizh svitovymy viynamy: istorychni narysy [Ukrainian nationology between the world wars: historical essays]*, Svit, Lviv.

2. Dnistriansky, S. (1923) *Zagalna nauka prava i polityky. T.1 [General science of law and policy. Vol. 1]*, Naklad Ukrayinskogo universytetu v Prazi, Prague.

3. Dnistriansky, S. (1923) *Nova derzhava [New state]*. Ukrayinsky skytalets, Lviv, Vienna, Prague.

4. Koval, A.F. (2005) *Pogliady Stanislava Dnistrianskogo na pravo ta derzhavu: avtoref. dys. [Stanislav Dnistrianskyi' views on law and power: dissertation abstract]*, Lviv.

5. 'Konstytutsiia Zakhidno-ukrayinskoyi narodnoyi respubliky' [The Constitution of the Western Ukrainian National Republic] (1999), in Stetsiuk, P. *Stanislav Dnistrianskyi yak konstytutsionalist [Stanislav Dnistriansky as the constitutionalist]*, Lviv, pp. 161-186.

6. Oleshchuk, K. (2013) 'Derzhava v sotsiologichniy spadshchyni Stanislava Dnistrianskogo' [State in the sociological heritage of Stanislav Dnistriansky], *Sotsiologichni studiyi [Sociological studios]*, № 2, pp. 11-16, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/socst_2013_2_4.pdf (Accessed 30 January 2015)

7. Semkiva, O. eds. (1996) *Politologiya. Kinets XIX – persha polovyna XX st. [Political sciences. The end of the XIX – first half of XX cent.]*, Svit, Lviv.

8. Stetsiuk, P. (1999) *Stanislav Dnistrianskyi yak konstytutsionalist [Stanislav Dnistriansky as the constitutionalist]*, Lviv.

9. Savchak, A.V. (2009) *Konstytutsiyno-pravovi pogliady Stanislava Dnistrianskogo: avtoref. Dys [Constitutional and legal views of Stanislav Dnistriansky: dissertation abstract]*, Kyiv.

10. 'Ustriy Galytskoyi derzhavy' [The order of Galician State] (1999), in Stetsiuk, P. *Stanislav Dnistrianskyi yak konstytutsionalist [Stanislav Dnistriansky as the constitutionalist]*, Lviv, pp. 155-161.

Демчишак Р. Б., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры политологии и международных отношений, Национальный университет «Львовская политехника» (Львов, Украина), E-mail: ruslan_dem@ukr.net

Государство в политологическом наследии Станислава Днестрянского

Аннотация. Исследованы взгляды украинского юриста и политолога, представителя украинской политической мысли национально-демократического направления С. Днестрянского на проблематику государства как политического института. Выяснена точка зрения ученого на происхождение государства, его признаки, функции, формы, понимание демократического, правового государства.

Ключевые слова: государство, местное самоуправление, разделение власти, республика, демократия, права человека.

Demchysyak R. B., PhD in political sciences, associate professor, associate professor of the department of political science and international relations of the National University «Lviv Polytechnic» (Lviv, Ukraine), E - mail: ruslan_dem@ukr.net

The state in political science heritage of Stanislav Dnistriansky

Abstract. *We study the components of the state concept, as a political institution in political science heritage of Stanislav Dnistriansky, including scientific views on issues of origin, characteristics and functions of the state, forms of government and power division, political regimes and the rights and freedoms of local government. The following research methods: comparative and analytical methods, structural and system analysis.*

It turns out that S. Dnistriansky considers contractual theory – a doctrine of creation of the modern constitutional state. The optimal form of government scientist proclaims the Republic, the political regime – democracy. Trying to set the contrast significantly expand the powers of the President and the people involved in the exercise of power and implementing its sovereignty, S. Dnistriansky offers, except of Parliament (People's House), other forms of constitutional democracy in the country – the General People's Council (convened for the revision of the constitution), National Assembly (referendum) and People's pantry (organization selected by professional basis). This system of «checks and balances» between the branches of government scientist says by preserving democracy and guarantee the effective functioning of state machinery.

Analyzed thinker looks at understanding of the democratic constitutional state. In particular establishes that human and civil rights on the one hand and on the other rights of the people, according to scientist, are the basis of the legal system of the modern state. The scientist defines personal, political and economic rights and freedoms, while proclaiming undeniable achievement of political and legal thought ,right of peoples (nations) to self-determination and the protection of minority rights. S. Dnistriansky researched arguments concerning the cooperation of two parallel systems – local government system and local executive authorities. The political system of a unitary state with a harmonious combination of effective functions of the central government and local government broad powers scientist considers exemplary. It is noted that many of the scientist proposals used in the process of constitutional reform in Ukraine nowadays, building systems of government institutions of a democratic state and civil society structures, which makes use of practical results of this study.

Key words: *State, local government, separation of powers, republic, democracy, human rights.*

УДК 323.21

Жекало Г. І.

аспірантка кафедри політології,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (Івано-Франківськ, Україна),
E-mail: anja1712@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Анотація. *В статті здійснено спроби виділити основні теоретичні засади вивчення політичних конфліктів. Теоретичні дослідження політичних конфліктів в основному відбувались у межах соціально-філософської та соціально-політичної думки починаючи ще зі Стародавніх часів. Проте сучасна теорія конфлікту була закладена приблизно в сер. ХХІ ст. завдяки здобуткам західних науковців. Напрацювання західних дослідників у галузі конфліктології є досить вагомими і лягли в основу досліджень вітчизняних вчених.*

Ключові слова: *політичний конфлікт, соціальний конфлікт, теорія конфлікту, концепція досліджень.*

Проблематика політичних конфліктів стала надзвичайно **актуальною** в останні роки. Це перш за все через ті як внутрішньополітичні, так і зовнішні конфлікти, які не оминули нашу державу. Для того щоб досягнути якогось конкретного знання в першу чергу потрібно зрозуміти загальне. Так само, без знання теорії, не можна зробити конкретні практичні кроки. Для того, щоб знайти якісь конкретні кроки управління конфліктом, його попередження чи розв'язання, перш за все необхідно обґрунтувати теоретичні та концептуальні засади та аспекти вивчення конфліктів. Це зумовлює актуальність нашого дослідження.

Метою статті є перш за все виокремити головні аспекти та особливості розвитку теорії конфліктної думки.